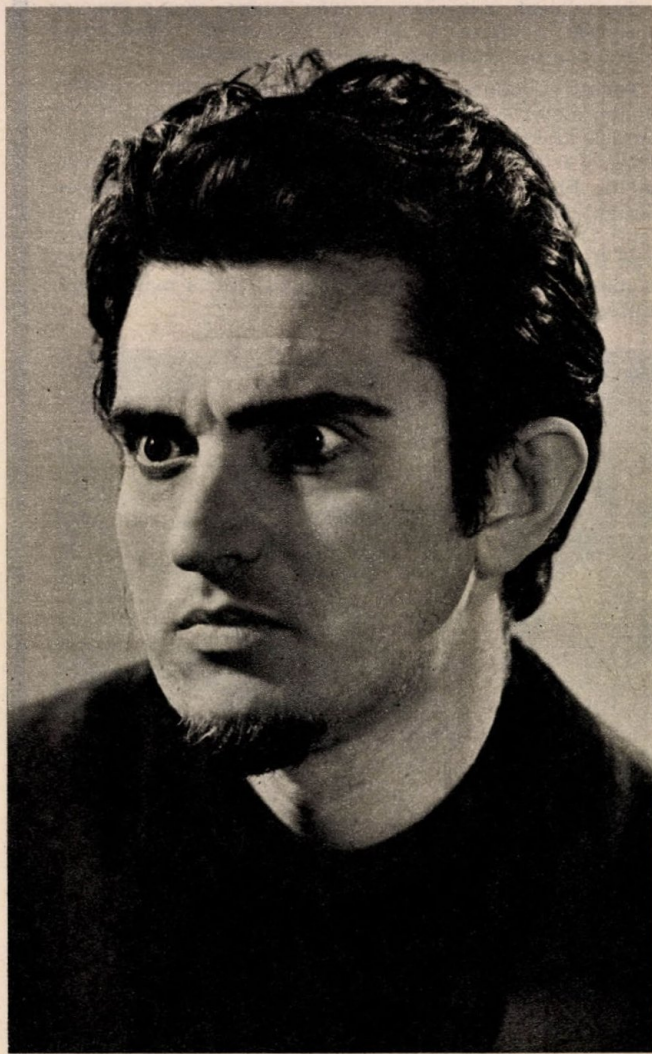

A korszerű operajátzás szolgálatában

A Faust Mefisztójaként

Raskolnyikov, a Bűn és bűnhődésben

Raskolnyikov, a „Bűn és bűnhődés” főhőse mozdulatlanul áll a színpadon, amikor felgördül a függöny Petrovics Emil operájának előadásán. A rövid, drámai feszültséggel teli zenei bevezetés után sietős, izgott-félszeg lépésekkel elindul az uzorás öregasszonyhoz újabb zálogokkal. Ettől a pillanattól csak az ő drámáját látjuk a színpadon, csak a rögeszmés gondolattól megszállott ember vívódásai, iszonyatos lelkitusái, hirtelen elhatározásai és riadt megtorpanásai tartanak hatalmukban. Minden más figura, még Szonja, Szvidrigaljev, s a vizsgálóbíró is csak azért van a színpadon, hogy őrála többet megtudjunk. Az opera, e három felvonásnyi monológ kisebb-nagyobb epizódjai mind csak órá hatnak vissza, az ő belső drámáját mélyítik, gazdagítják. Petrovics nagy zeneszerzői erénye, hogy Raskolnyikov jellemábrázolása a bonyolult figura lelki-alkati adottságait korszerű zenei eszközökkel mutatja be, a függöny felgördülésétől a fináléig meg nem szűnő feszültséggel.

Az opera, az előadás sikere így Raskolnyikov alakítóján áll vagy bukik.

Ütő Endre a korszerű operajátzás legigényesebb eszközeivel bontja ki a lélektani drámát. Végig jelen van a színpadon: a zeneszerző terjedelemben, bonyolultságban szinte a szélső határokig ment el a szerep megformálásában, a lelki, zenei és színészi igénybevétel olyan terheket rak a szereplő vállára, hogy csak nagy ábrázolókézséggel megáldott énekes-színész birkózhat meg vele. Milyen plasztikusan mutatja meg Ütő-Raskolnyikov a figura intellektuális vonásait, szenzibilitását, neurotikus, szkizoid jegeit, a hatalmas lelki megrázkódásokat a „felsőbbrendű ember” megszállottságától a teljes depresszióig, összeroppanásig! Milyen döbbenetes ideges bizonytalansága a gyilkosság elkövetésénél, milyen megrendítő lelkitusája az otthoni szobában, milyen színészi remeklés provokatív eszmefuttatása a kávéházban, párbeszéde a vizsgálóbíróval!

Egy-egy félszeg mozdulata, sietős lépése, fojtott indulattól fűtött, elkapott szava, vagy gyorsan aprózó mondata milyen sokat árul el nekünk a lélek vulkanikus feszültségeiből. De szól-

nunk kell az énekes előtt álló, s nagyszerűen megoldott feladatról. A sajátosan „lebegő” énekesbeszédről, mely olyan természetességgel szólal meg Ütőnél, mint a beszélt próza. Ahol pedig a líra magaslataira emelkedik, mint az utca poézisének himnuszában, ez az énekbe ültetett próza magától értetődően kapja meg nála ezt a kifejezőerőt is.

Ütő Endre Raskolnyikovja az új magyar opera bemutatójának nagy énekes-színészi diadala. A fiatal művész jelentős szerepek — Seneca, Gremmin, Mefisztó, Kékszakállú — után jutott el idáig. A főiskola elvégzése után nyomban az Operához került. Közben egy évet ösztöndíjjal Olaszországban töltött. Énekes-pályája töretlen, egyenletes fejlődésről tanúskodik. Muzikalitása, kulturáltsága a Petrovics-operában a korszerű, a szó legjobb értelmében modern operajátzás erényeivel párosul.

Örvendetes, hogy eddigi pályafutásának csúcsára éppen egy értékes, új magyar műben jutott el.

Fábián Imre